

Došao je napokon i taj dugo očekivani dan, 15. rujna 1979. godine. Split se probudio okupan kasnojletnim suncem uz temperaturu od 25 stupnjeva. Grad je bio prepun športaša, naših i stranaca. Beprijekorno čist, ušminkan, nikada ljepši, okićen zastavama svih sudionika Mediteranskih igara (14), pun cvijeća i neke neobične radosti, živo je iščekivao kada će sat otkucati četiri sata popodne, a svečane fanfare najaviti ceremonijal otvaranja najvećih igara u višestoljetnoj povijesti grada Splita, Hrvatske i bivše države.

San grupe entuzijasta iz splitskog Saveza fizičke kulture (SFK) vođen makijavelističkom filozofijom „sredstvo opravdava cilj“ i velikom željom da Split dobije i sportske objekte kojih do tada nije imao, konačno je ostvaren. Da je bilo više sluha i suradnje u pripremnom razdoblju, sport u Splitu mogao je dobiti još više toga jer je raspoloženje u tadašnjoj državi bilo vrlo pozitivno glede sustava financiranja izgradnje objekata s društveno-političkog značaja organizacije Igaru.

Poljud, gradski stadion. Rijeke ljudi slijevaju se prema mjestu gdje će u 16,00 sati početi velika i dugo iščekiva-

na predstava - svečano otvaranje VIII. Mediteranskih igara. Na zelenoj površini novog budućeg igrališta „bilih“, mornari i učenice splitskih škola tijelima su stvorili živu sliku, tri bijela kruga koji simboliziraju Europu, Aziju i Afriku i ispisali „Split 79“. Fanfare su najavile početak defilea športaša zemalja sudionica. Prvi su se, po ustaljenoj tradiciji, pojavili reprezentativci Grčke, postojbine drevnih olimpijskih igara, a domaćini su stigli posljednji. Između njih, redom su dolazili športaši Alžira, Egipta, Francuske, Italije, Libanona, Malte, Maroka, Monaka, Sirije, Španjolske, Turske i Tunisa.

KAD SU FANFARE UTIHNULE ANTE SKATARETIKO, predsjednik Izvršnog komiteta VIII. Mediteranskih igara uputio je pozdravni govor. Slijedio je govor predsjednika Međunarodnog komiteta mediteranskih igara šeiha Gabrijela Gemayela, koji je na kraju pozvao pokrovitelja Mediteranskih igara u Splitu da Igre proglasi otvorenim. Prigodnim govorom pred pedeset i pet tisuća razdraganih gledatelja, iz svečane se lože u društvu lorda Michaela Killanina, predsjednika Međunarodnoga olimpijskoga komiteta, Gabrijela Gemayela i ostalih visokih uzvanika, obratio predsjednik tadašnje države Josip Broz Tito i proglasio Igre otvorenim. Iz grla pedeset pet tisuća ljudi orilo se „Marjane, Marjane ča barjak ne viješ ....“ U tom trenutku sasvim sigurno bio je to najveći zbor na svijetu.

Protokol se nastavio unošenjem velike zastave Igaru koju je nosilo osam vrhunskih športaša. Ispred zastave koračali su Đurđica Bjedov, Miroslav Cerar i Stipe Božić koji su zastavu podigli na počasni jarbol. Nošenje zastave pratila je glazba Igora Kuljerića uz tekst pristupnog pjeva Jure Kaštelana.

„Svjetlosti, koja nad nama svičeš

MIS - četrdeset godina poslije

Piše: ROBERT KUČIĆ

Vrijeme neumitno prolazi, ali vrijednosti ostaju u srcima i pamćenju svih onih koji su na bilo koji način doprinijeli da se ostvare zacrtani ciljevi - VIII. Mediteranske igre u Splitu još će dugo služiti kao primjer u svakom pogledu

Vatro, što oduvijek goriš
Uznesi naše misli
Obasjaj naša čela
Uzdigni naša jedra
More, zipko života, kolijevko krilata sna
Među čudesima svijeta najveće čudo je čovjek
Zemlja je zvjezdani brod
O vjetre posvudašnji, usadi po svoj zemlji
Životno sjeme bratstva
Agon slobode i mira. I mira".

Visoko ponosno podignuta zastava na „poljudskoj ljepotici“ vijorila se punih petnaest dana. Potom je u živopisnim nošnjama nastupila folklorna skupina iz Alžira i korčulanska „Moreška“. Gradonačelnik Alžira Mustapha Kemal Medjaonij predao je predsjedniku Skupštine općine Split Vjekoslavu Viđaku zastavu Mediteranskih igara u znak tradicionalne povezanosti gradova organizatora Igara.

Ono što je uslijedilo za mnoge je bio najljepši dio programa. U „Plesu amfora“ šezdeset prekrasnih djevojaka s četrnaest amfora simbolično je izlijevalo more zemalja sudionica u Fontanu prijateljstva formirajući četrnaest mlazova u vodoskok koji je ostao za cijelo vrijeme održavanja Igara. Zaslužni za ovu sliku osim „splitskih nimfi“ bili su Tihana Škrinjarić, Igor Kuljerić (glazba), Jagoda Buić, Dubravka Maletić, Ivan Ivančan te redatelj Kosta Spaić.

U nastavku ceremonijala, veslač „Gusara“ Duško Mrduljaš dao je Svečanu obezvu u ime svih športaša o časnom športskom držanju, dok je u ime sudaca prisegao Antun Pavišić, doajen atletskih sudaca. Vježbom „Pozdrav omladine Splita svim sudionicima VIII. Mediteranskih igara“ uz iznimno atraktivnu koreogra-

fiju, svečanost otvaranja završile su učenice splitskih škola. Svakako tu treba istaknuti da su splitske osnovne i srednje škole, učenici i nastavnici, dale i te kako velik doprinos u svečanom otvaranju. Ta predivna i nezaboravna splitska noć nastavila se veličanstvenim vatrometom u splitskoj luci...

OTAD SE U GRADU SPLITU VRIJEME POČELO

bilježiti - prije, odnosno poslije Igara. Integralnim planom, vizure grada sasvim su se izmijenile, kao da je nastao jedan potpuno novi grad, izvan stare jezgre i zidina Dioklecijanove palače. Tih nezaboravnih dana svijet se divio arhitekturi športskih objekata na kojima će mladost Mediterana slaviti športske uspjehe i zajedništvo u športu.

Beskrajnom veselju i radosti pridružili su se i Hvar, Sinj, Supetar, Omiš, Makarska, Šibenik, Trogir i Zadar, budući da su na ovim Igrama u pojedinim športovima prvi put domaćini bili i drugi gradovi. Nije samo to bilo neobično na MIS-u - broj športova bio je veći nego na Olimpijskim igrama, tako da su neki novinari izvještavali kako su igre u Splitu svojevrsna „Mediteranska olimpijada“.

Izvanrednim dizajnom tri kruga koja izranjaju iz zajedničkog mora autora Borisa Ljubičića, Mediteranske igre dobile su jedinstveni službeni znak. Maskota igara bila je simpatična morska medvjedica Adriana, rad autora Oskara Kogoja. Izbor Adriane bio je plod visoke svijesti o zaštiti ugroženih vrsta...

Mediteranske igre u Splitu zaista su bile spektakularne. Osim športskih sadržaja, vodila se i velika briga o kulturno-zabavnom programu. Same igre – počevši od poruka s otvaranja o miru i suradnji zemalja Mediterana - bile su svojim bogatim sadržajima usmjerene na

širok krug svih onih koji su došli na MIS. U Splitu i mjestima disperzije, izvedena je tako „Smotra mediteransko-folklor“, smotra dokumentarnog filma pod nazivom „Susret kinematografija mediteranskih zemalja“, mnoge glazbeno-scenske priredbe, izložbe; u Supetru je održan Međunarodni kongres o tjelesnom odgoju i sportu...

Posebno se vodilo računa o mjestima gdje su boravili športaši, o športskom naselju „Medena“ te hotelima „Lav“ i „Marjan“. Snimljeno je i dosta reklamnog materijala o gradovima-organizatorima izvan Splita („TV razglednica“), a 15-minutni film u režiji Antuna Vrdoljaka prikazivan je u zemlji i inozemstvu.

Mediteranske igre u Splitu dobile su status manifestacije od posebnog društvenog interesa, što je, kako smo već spomenuli, za Split bilo osobito značajno radi športskih objekata. Split je dobio tri središnja objekta i niz manjih, a neki su rekonstruirani ili pak dograđivani. Svakako da je stadion bio centralni objekt izgrađen u športsko rekreacijskoj zoni Poljud-Špinut. Odmah je dobio epitet „Poljudska ljepotica“, ne bez razloga. Zbog svoga izgleda, istaknuti riječki arhitekt prof. Boris Magaš dobio je čitav niz pohvala i priznanja iz Europe i svijeta. Drugi značajan objekt koji je zajedno sa stadionom činio cjelinu bio je kompleks bazena. Profesor Ivan Antić, autor ovoga prekrasnog objekta u obliku vala, potpuno je izmijenio vizuru ovoga dijela Splita. U ovom kompleksu, ispod razine bazena, izgrađena je velika dvorana koja je bila isključivo namijenjena potrebama vojske iz ratne luke „Lora“. Ovaj kompleks i dvorana koja se pokretnim paravanom pretvara čak u tri, danas je žila kucavica splitskoga športa. Poslije Domovinskog rata predana je splitskom športu na korištenje, a te dvorane danas svakodnevno koriste na tisuće splitskih športaša.

Treći kapitalni objekt Velika dvorana Gripe i kompleks istoimenog športskog centra tekođer je bitno izmijenio izgled ovoga dijela Splita, u blizini stare gradske jezgre. Ovaj kompleks djelo je tandema (prof. Živorad Janković - Slaven Rožić). Treba spomenuti da je obližnji Stobreč je dobio streljanu... Pripremna faza izgradnje objekata bila je vrlo značajna, a u njoj je tadašnji gradonačelnik Splita Jakša Miličić odigrao važnu ulogu.

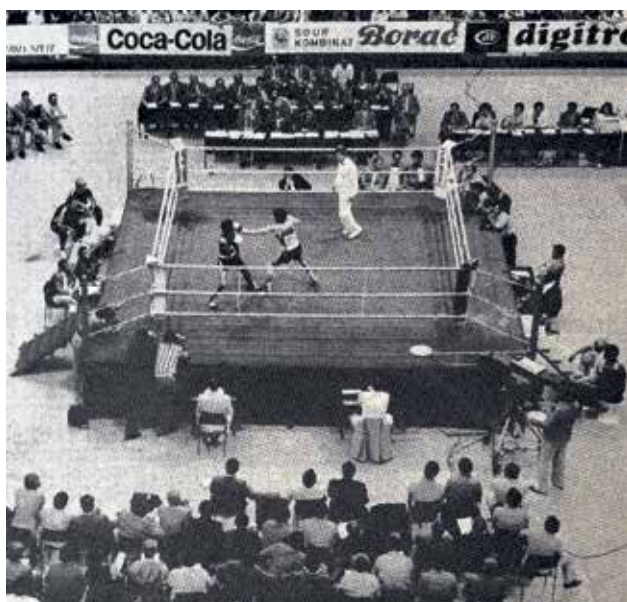
U mjestima disperzije, Zadru, Šibeniku (Zaton), Trogiru, Omišu, Supetru, Makarskoj, Sinju, Hvaru, također su obavljani građevinski zahvati ovisno o potrebama športa koji se održavao u tom mjestu. Građevinska operativa i izvođači radova uz velike su napore izvršili pravodobno sve svoje obveze, iako se kasnilo u samom početku. Neki

radovi, koji nisu znatnije remetili odvijanje Igara, dovršavani su i poslije završetka MIS-a. Jedna zanimljivost: službe pojedinih športova, poput gimnastike, obavljale su obuku i pripremu svojih timova na „maketama“...

Kako su Igre u Splitu bile prestižne u svakom pogledu, procijenjeno je da grad domaćin mora imati i neke druge sadržaje potrebne za afirmaciju osim onih športskih. Tako je takozvanim Integralnim planom MIS-a obuhvaćena pristanišna zgrada na aerodromu, pomorsko-putnički terminal, trgovačko-transportni terminal, RTV Centar, zajednički elektronsko-računski centar, razna parkirališta, nove ulice, probijen je tunel kroz Marjan, izvršen je ukop željezničke pruge, otvoreni su ili dograđivani novi hotelski kapaciteti (Marjan, Bellevue, Medena), obnovljena je zgrada HNK Split izgorjela u požaru... Bilo je još dosta toga što je Split tih dana zaista učinilo središtem Mediterana a Splitskane vrlo ponosnim na svoj grad.

U svakom slučaju, utrošena su ogromna sredstva u biser Jadrana i nisu bila uzaludna. Splitski športaši to su dokazali u nizu godina kasnije, donoseći brojne medalje i postižući velike uspjehe na velikim natjecanjima, europskim i svjetskim prvenstavima i Olimpijskim igrama.

Zavjesa na veličanstvenu športsku pozornicu u Splitu spustila se navečer 29. rujna. Odmah nakon odigrane završnice u nogometu i svečanog proglašenja pobjednika, ulaskom na zelenu površinu „Poljudske ljepotice“ nastu-

pilo je 2000 splitskih djevojčica i djevojaka iz 30 škola te 600 mornara u bijelim odorama. Igronm tijela izveli su veličanstvenu sliku čarolije pojavljivanja tri kruga, simbola Mediteranskih igara, koji izvire iz zajedničkog mora koje spaja mlade.

Ante Skataretiko, predsjednik Izvršnog komiteta VIII. Mediteranskih igara, u prigodnom govoru uputio je zahvalu svim sudionicima u organizaciji ovih do tada najvećih igara u bivšoj državi, Hrvatskoj i Splitu. Svečanost je završila folklorom u koreografiji poznatog splitskog i hrvatskog koreografa Branka Šegovića. Igre su svečano zatvorene velikim vatrometom. Zastava Mediteranskih igara je spuštena, mlazovi mora iz fontane prijateljstva prestali su. Zavjesa na ogromnoj športskoj pozornici se spustila, uz poziv mladima na Devete mediteranske igre u Casablanci 1983. godine, kojeg je uputio predsjednik Međunarodnog komiteta Mediteranskih igara šek Gabriel Gemayel.

Ono što se tih 15 dana događalo u Splitu ostat će zabilježeno u povijesti ovih Igara kao nešto što je bilo izvanredan primjer organizacije, s ciljem doprinosa miru i razumijevanju mladih Mediterana. Velika većina sudionika, od kojih su neki bili vidno uzbuđeni, s oduševljenjem su govorili o splitskoj publici koja je u velikom broju pratila sva i natjecanja, pa čak i u onim športovima koji u Dalmaciji nemaju nikakvu tradiciju (hokej na travi).

Inače, problem publike na prethodnim je igrama bio lako uočljiv, neki športovi su se odvijali gotovo bez publike, a Split je, eto, to promijenio. Također, i žene su nastupile u značajnom broju (399).

Športski učinak ženske i muške reprezentacije bivše države izgledao je ovako: osvojeno je 56 zlatnih medalja, 38 srebrenih i 33 brončane. Sveukupno 127. U konačnici osvojili smo treće mjesto po broju odličja, ispred nas su bili samo Francuska 129 i Italija 159. Ostali su se poredali ovako: Španjolska 67, Grčka 31, Turska 24, Egipat 22, Alžir 16, Tunis 12, Libanon 2, Sirija 1, Maroko 5, Malta 0, Monako 0 medalja.

U to vrijeme Split je bio i domaćin brojnim športskim delegacijama od kojih valja izdvojiti Moskvu, grad domaćin Olimpijskih igara sljedeće 1980. godine. Tom prigodom predstavili su izložbom u Dioklecijanovim podrumima taj predstojeći veliki športski događaj. Stigla je i športska delegacija iz Narodne republike Kine.... Sve ovo govori koliki je Međunarodni olimpijski komitet davao značaj Igrama u Splitu.

Dugo su još po završetku Igara u Splitu neke službe Direkcije radile, pripremajući materijale za završni izvještaj. Svi koordinatori športova koji su u pripremi Igara u suradnji s drugim službama izradili operativne planove (svaki za svoj šport po kojima su se i odvijala natjecanja) morali su predati izvještaje o provedbi natjecanja. Po prikupljenim materijalima sačinjen je dokument „Izvještaj o pripremama, organizaciji i održavanju VIII. Mediteranskih igara“, koji je završen i tiskan u siječnju 1980. godine. Na temelju gornjih dokumenata godine 1983. tiskana je i bogato opremljena monografija o Igrama.

U spomenutom izvještaju možemo tako naći statističke podatke o impozantnim brojevima od kojih izdvajamo broj akreditiranih osoba - ukupno 13 607. Natjecatelja i pratnje bilo je 3226, akreditiranih gostiju 1319, međunarodnih i domaćih sudaca 819, predstavnika

sredstava informiranja 1299, marketing program činile su 425 osobe, međunarodnih i domaćih funkcionara Igara 682 te organizatora 5837.

Na Mediteranskim igrama u Splitu 1979. godine kao novina nabavljena je najsuvremenija računalna oprema, tada najbolja na svijetu - bila su to dva velika računala predviđena kasnije za potrebe Brodogradilišta Split i Splitske banke. Na njima se obavljala obrada podataka takovom brzinom da je i sam predsjednik MOO-a (i mnogi drugi) odao posebno priznanje službi. Tehničku osnovu sustava činila su dva velika centralna računala te više od 100 terminala instaliranih na svim borilištima i drugim mjestima gdje su se izdavale informacije. Projektiranje i izvedbu sustava izveli su na uređajima elektronskog računskog centra udružene splitske privrede i Investicijsko-komercijalne banke djelatnici Sveučilišnog računskog centra Zagreb i njegovih kooperanata iz Ljubljane, zastupnika poznate firme IBM. Velika uloga u ovom dijelu organizacije pripala je Borisu Sakaču.

Za veliki interes koji je vladao u vrhu svjetskog i europskog športa prema Mediteranskim igrama u Splitu zaslužan je Međunarodni olimpijski odbor, koji je na sastanku u Montevideu 4. travnja 1979. godine potvrdio preuzimanje starateljstva nad Igrama u Splitu. Uz predsjednika MOO-a Igre je posjetilo još devet članova MOO-a.

Vremenski odmak od 40 godina daje nam za pravo zaključiti kako sve događaje i ljude treba gledati u kontekstu vremena. Vrijeme neumitno prolazi, ali vrijednosti ostaju u srcima i pamćenju svih onih koji su na bilo koji način doprinijeli da se ostvare zacrtani ciljevi - VIII. Mediteranske igre u Splitu još će dugo služiti kao primjer u svakom pogledu.

Tih nezaboravnih dana na ulicama razdraganog Splita gotovo na svakom koraku čula se pjesma Zdenka Runjića i glas Olivera Dragojevića: „Cili je Split rascvala grana, sunčani lipi cvit mediterana“. Bila je to istinska himna Mediteranskih igara te sad već daleke 1979. godine...

IZVORI:

Almanah Jugoslovenskog sporta 1979., Beograd, 1979.

Mediterapress

Izvještaj o pripremama, organizaciji i održavanju VIII mediteranskih igara, Split 1980.

VIII mediteranske igre Split 1979, Split/Zagreb, 1983.

Fotografije, Esad Čičić, Petar Dabac, Feda Klarić, Ante Verzotti, Pero Dragičević